

Бобуларни

таъри

Маҳалла халқимиз ҳаётининг ажралмас таркибий қисми, бир бўлагидир. Маъмурий бирлик, ўзини ўзи бошқариш усули бўлган маҳалла тарихи қадим замонларга бориб тақалади. Сурхондарё вилоятининг Музробод тумани ҳудудидаги Ўланбулоқсой ёқасига жойлашган жез даврига оид археологик ёдгорлик Саполлитепадан бир неча оила бирликларидан катта патриархал уруғ жамоаси ташкил этилгани, бундай уруғ жамоаларидан 8 тасини бирлаштирган қишлоқ жамоаси бўлганлиги аниқланган. Академик Аҳмадали Аскарлов ҳар бир патриархал жамоа маҳалласи қошида уларнинг кундалик эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда кулолчилик цехи, металл эритиш устахоналари мавжуд бўлганини аниқлаган¹.

Ҳар бир жамоани сайлаб қўйилган Оқсоқол бошқарган. Оқсоқол маҳалла, жамоа ҳаёти билан боғлиқ барча масалаларни олий кенгаш орқали ҳал қилган.

Ана шундай маҳалла, жамоа бизнинг Андижонда ҳам бундан 2,5-3 минг йилдан бери мавжуддир.

“Маҳалла” атамаси арабча бўлиб унинг маъноси “*ўрин*”- “*жой*”ни англатади. Маҳалла турли минтақаларда маҳаллот (жой), гузар, жамоа, элат, элод номларда аталиб келинган.

Маҳаллалар кўп минг йиллик тарихга эга эканлиги тарихий, бадий асарларда ҳам акс эттирилган.

Тарихчи Наршаҳий “**Бухоро тарихи**” асарида Бухорода бундан 1100 йил илгари бир қанча маҳаллалар бўлганини қайд этган. Алишер Навоий ўзининг “**Ҳайрат ул -аброр**” асарида маҳаллани “шаҳар ичидаги шаҳарча” деб таърифлаган.

Маҳаллалар айниқса, буюк Амир Темур салтанати даврида раванқ топган. Маҳаллалар аҳолининг касб- кори асосида шаклланган ва шунга қараб номланган. Мисол учун Андижонда яқин вақтларгача ҳам заргарлик, кўнчилик, пичоқчилик, кийгизчилик, ширмонпазлик, темирчилик, эгарчилик, тақачилик ва бошқа номларда маҳаллалар бўлгани маълум.

Айни вақтда маҳаллаларимиз шахслар номи билан ҳам аталиб келинган.

Ана шундай маҳаллалардан бири Бобо Таваккул бўлиб бу жой номи “Бобурнома”да ҳам эслатилган. Асарнинг жой номлари кўрсатқичида Андижон шаҳридаги Бобо Таваккул, Қўштегирмон жойлари тилга олинган. “Бобурнома”да мана бу сатрлар келтирилган: “Хонлар Танбалнинг сўнгича- ўқ келиб Андижоннинг навоҳисига тушдилар. Улуғ хон кўруқхоннинг ёнида (108 а) менинг улуғ онам – Эсан Давлатбегимнинг боғиғаким, Қўштегирмонга мавсумдур, тушти. Кичик хон Бобо Таваккул лангарининг ёвуғига тушти. Икки кундин сўнг Ўшдин келдим. Улуғ хонни Қўштегирмонда кўрдим¹.”

Ўлкашунос Сайфиддин Жалилов “XV-XVI аср бошаларида Фарғона ва Андижон” номли рисоласида Бобо Таваккул Маҳдуми Аъзамнинг Андижонда туриб қолган авлодидан бўлиб, Нақшбандия тариқати йўлида хизмат қилган улуғ шахслардандир²” деб ёзади.

---

¹ Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 8- жилд. “Ўзбекистон миллий энциклопедияси” Давлат нарийети. Тошкент. 2004. 19-21- бетлар.

¹ Захириддин Мухаммад Бобур. Бобурнома “Шарқ” нашриёт- матбаа акциядорлик компанияси Бош таҳририяти. Тошкент. 2002. 93-бет

² Жалилов Сайфиддин. XV-XVI аср бошаларида Фарғона ва Андижон. Андижон 2005. 34-35- бетлар.

Аммо, Бобо Таваккулнинг Маҳдуми Аъзамнинг авлодларидан бири эканлиги бизда бироз шубҳа уйғотди.

Маҳдуми Аъзам (асл исми Саййид Аҳмад Хожаги ибн Саййид Жалолиддин Косоний Даҳбедий) 1463/64 – 1542 йилларда яшаб, фаолият кўрсатган улуғ аллома, йирик диний арбоб, нақшбандийлик раҳнамоси бўлган.

“Бобурнома”да Бобо Таваккул номи 1502-1503 йил воқеалари бобида тилга олинган. Бу вақтда Маҳдуми Аъзам 37-38 ёшларда бўлган. Шундай экан, қандай қилиб Бобо Таваккул Маҳдуми Аъзамнинг Андижонда туриб қолган авлодларидан бўлиши мумкин? Чунки Таваккулнинг бобо бўлиши учун ёки юксак ном ва улуғ эҳтиромга, маълум бир жой унинг номи билан аталишига муносиб топилиши учун етарли ёшга ва мартабага эришиб улгуриши лозим бўлади.

Ушбудан маълумки, Бобо Таваккул номи Маҳдуми Аъзам яшаган даврдан олдинроқ пайдо бўлган ва у юксак эҳтиром ва улуғ номга эришиши учун бир неча ўн йиллар, балким юз йиллар керак бўлгандир. Масала ечимини топиш мақсадида Бобо Таваккул қабристонини, масжиди атрофидаги маҳаллаларда яшаётган бир гуруҳ нуроний оқсоқоллар билан суҳбатлашдик. “Янги Яхши” маҳалласида яшаётган **Аюпов Адҳамжон** Бобо Таваккулнинг Андижонга келиши Қутайба Ибн Муслим (660-715 йиллар) даврига тўғри келади, аҳоли бу жойда яшаш учун қулай эмаслиги, хавфлилиги учун бу ерда яшамасликни таклиф қилишганда, бу табаррук зот **“Бизники таваккал”**, **“Аллоҳга таваккал”** деб шу ерларни макон тутган, Бобо Таваккул шу ерда яшаб, шу ерда вафот этган. Айнан шу ерга дафн қилинган ва шу-шу бу ер қабристонга айланиб борган. Бу қабристоннинг “Бобо Таваккул” деб ном олиши бу ердаги биринчи қабр айнан шу кишиники бўлганлиги билан изоҳланади.

Бобо Таваккул билан бир қаторда Андижонда Бобо Саддин ота, Қўчкорлик ота, Яқаншиқ ота, Мирпўстин ота, Бобовул ота каби аجدодларимиз бир даврда умр кечиришган.

Ривоятларга қараганда, - дейди Адҳамжон Аюпов, Бобо Таваккул Нур ота билан ака-ука ёки қондош бўлиши мумкин.

Мен бу айтганларимни катта дадамиз Абдувоҳид Эшондан эшитганман. Абдувоҳид Эшон катта бобомиз Учма Эшоннинг чевараларидан экан. Мен Абдувоҳид Эшоннинг опаси Ризон бувининг невараси бўламан. Учма Эшон бундан 700 йиллар муқаддам яшаган деган фикрлар бор.

Шу маҳаллада истиқомат қилаётган **Тоҳир хожи** ота шундай дедилар:

Бу жойларда одамлар қадимдан яшаганликлари табиий. 1988 йилда бу ердаги масжид тарихини ёзганимда Бобо Таваккул ҳақидаги қуйидаги ривоятни келтирганман. “Яъни, Ислом динини тарқатиш учун келган Ҳазрати Али издошлари орасида Таваккул деган одам бўлган экан. Бу инсон илмли, улуғ ва эътиборли кишилардан бўлган экан. Бобо Таваккул келиб ўрнашган бу атрофларда одамлар яшаган. Аммо Таваккул Бобо ўрнашган жой чақалақзор ва яшаш учун ноқулай, хавфли, бехосият бўлган. Шунга қарамай бу киши “Бизнинг борлигимиз Аллоҳга таваккал” деб, шу ерда қолиб, эрта тонгда жони узилган экан. У кишини айнан шу ерда дафн қилишиб, маҳаллий аҳоли учун ҳам бу жойдан қабристон сифатида фойдаланилган. Шу-шу бу қабристон “Бобо Таваккул” деб номланиб келади”.

Бобо Таваккул манзилининг кейинги даврларга оид тарихига мурожаат қиламиз.

Фарғона вилояти бошқармасининг 1889 йил 26 июлдаги 63-63- сонли “Масжид ва мадрасаларнинг вақф ерлари” бўйича ёзишмаларида Андижон шаҳри Бобо Таваккул даҳасига қарашли Миркомилбой Мирмўминбоевнинг мадрасасига тегишли вақф ерлари Андижон ва Ёрбоши волостларида эканлиги қайд қилинган.

Марғилон уезди бошлиғининг 1895 йил 22 октябрда Андижон шаҳри маъмуриятига йўллаган билдиргисида шаҳарнинг Бобо Таваккул даҳасидаги Ҳошимхон Ҳалфа масжидига қарашли вақф ерлари ҳақидаги ишни юбориш сўралган. Унга жавобан Марғилонга 10- сонли вақф иши юборилган.

Бобо Таваккул шахримизнинг бир даҳаси номи билан аталгани хужжатларда акс эттирилган. 1904 йилнинг май – сентябр ойларида Андижон шаҳар 2-бўлими полиция пристави Домбровский Бобо Таваккул даҳаси сарҳадидаги Девонабой мадрасасига бир неча бор ташриф буюрган, жумладан, 1904 йил 18 майда у ва Девонабой мадрасасидаги 26 нафар талабалар ва мадрасанинг катта мударриси Мулла Бобохон Абдуллабеков билан биргаликда мадраса мутаваллисини ўзгартириш масаласи билан шуғулланган. Ана шу 26 нафар талабаларнинг бири машҳур Отабек Қозининг ўғли Фозилбек Отабеков бўлган. Бу инсон кейинчалик фаол жадидчи бўлиб журанлист, публицист сифатида кенг танилган. 1927 йили эса унинг қаламига мансуб “**Дукчи Эшон**” номли китоби Самарқандда нашр этилган. Фозилбек Отабеков ва 25 нафар мадраса талабалари Домбровский иштирокида Девонабой мадрасасининг қазо қилган мутаваллиси Мулла Муҳаммад Али Авазмуҳаммадовнинг ўрнига ўзаро келишиб Бобо Таваккул даҳаси Қорабура жамоасидан Тошбоймирза Раҳимовни бир овоздан мадрасанинг мутаваллиси қилиб сайланган¹.

XIX асрнинг охирлари XX аср бошларида Фарғона вилояти ва унинг таркибидаги Андижон уезд бошқармасидаги ходимлар ишловчилар орасида бирон бир ўзбек, тожик, қирғиз, козоқ, уйғур бўлмаган. Маҳаллий миллат вакиллари бир неча маҳалла, қишлоқ ва яйловлардан ташкил топган волостларга бошчилик қилганлар. Волост (даҳа, бўлис) бошлиқлари тартиб бўйича сайлов йўли билан сайланган. Волост бошқармаси таркибига бир қанча қишлоқ, шаҳарда эса маҳалла маҳкамалари кирган.

Андижон шаҳри бўйича 1908 йил 1 февралда маҳалла, жамоа маҳкамаси оксоқоллигига, мингбошилигига сайловлар ўтказилиши белгиланади. Шунда Бобо Таваккул даҳаси¹, волости таркибидаги 10 та маҳалла маҳкамалари оксоқоллигига, мингбошилигига номзодлар кўрсатилади. *Сойбўйи маҳалласига Мулла Раҳимбой Мулла Бобоохунов (номзод қилиб Эшонхон Саидхўжаев), Бобо Таваккул маҳалласига Масолиҳ Ҳамрабоев (номзод қилиб Мулла Камолиддин Саидалихўжаев), Қорабура маҳалласига Неъматулла Маҳмудбоев (номзод қилиб Масолиҳ Масаидхўжаев), Хиломлиқ маҳалласига Мулла Раҳимбой Юнусохунов (номзод қилиб Нусратали Хайдаралиев(Хайдаталиев), Чинор маҳалласига Отабой Болтабоев (номзод қилиб Обайқўри ҳожи Отожанов), Чувалачи маҳалласига Мулла Асқарали Умаралиев (номзод қилиб Абдурахимбой Хойзарбоев), Чордана маҳалласига Тошмуҳаммад Умарбоев (номзод қилиб Абдурахимхўжа Ахтамхўжаев), Орифбек маҳалласига Умаржон Мирзаримов (номзод қилиб Девонмуҳаммад Алиев), Абушкин маҳалласига Бобохон Дадахўжаев (номзод қилиб Мулла Тоштемир Назармуҳаммедов), Қирлиқ маҳалласига Абдукарим Маликбоев (номзод қилиб Мулла Ҳамроқул Каримқулхўжаев)* мингбошилиқ мансаби учун сайловга қўйилган. Ушбулардан маълумки, Андижонда Бобо Таваккул номи билан ҳам даҳа, ҳам маҳалла аталган.

1916 йил сентябрида Андижоннинг Уйлуқ, Олайлиқ, Қирлиқ даҳаларидан подшо Николай II-нинг 25 июндаги Фармонида мувофиқ, фронт ортидаги мудофаа ишларида меҳнат қилиш учун 1000 нафар йигитлар мардикорликка сафарбар қилинган эди. Уларнинг ёши, яшаётган даҳаси, маҳалласи номлари кўрсатилган рўйхат² қимматли хужжатдир.

Уйлуқ даҳасининг Темирчи, Мадали Қози, Қора Мулла, Эскиғўза бозори, Дувахон, Қўйбозори, Мадқосим амин, Ёқубали хожи, Эскикаптон, Аркичи, Сарвонтепа, Сарой кўча, Тупроқхона, Шарифбойгузар, Эскиотбозори, Шолдирама, Жургун, Искандар мазор, Қўштепа, Ҳакимбек, Уразонтепа, Найзақайрағоч, Умарбек, Девонабой, Девонбек, Бешқайрағоч, Уйлуқ, Қуватхожи, Жалабек, Аҳмад хожи, Оқ масжид, Янги маҳалла, Тахта

¹ История Андижана в документах и материалах. (1876-1917гг). Том первый. Андижан 2009. стр.204- 205

¹ **Даҳа**- маъмурий- худудий бирлик. Бир неча қишлоқлар ёки маҳаллалар бир даҳага бириктирилган, йирик шаҳарлар эса бир неча даҳага бўлинган. Даҳани оксоқол “мингбоши” бошқарган

² Ўзбекистон Республикаси Марказий давлат архиви (ЎЗРМДА) И- 25 фонд, 1- рўйхат, 185 –иш, 208-221 варақлар

кўприк, Бобо Саъдиддин, Рўзиохунбой, Тутан маҳалла, Тегирмонтош, Қатортерак, Эскон кўча, Оқ гузар, Эскилик маҳаллаларидан 400 киши мардикорликка олинган.

Олайлик даҳасининг Такабой, Кум кўча, Чангалик, Яланғочкўрғон, Чоргузар, Дўх, Ёқубсаркор¹, Ҳожи маҳалла, Оқилхонтўра, Давронбек, маҳаллаларидан 100 нафар киши мардикорликка олинган.

Олайликсой даҳасининг Давронбек, Кўтактегирмон, Тожик, Тошховуз, Қорақўрғон, Кўчкорлик мазор, Оқёр, Зулумбек, Эски кўнчилик, Собирхонтўра, Ирискулбек, Ёрмат қайрағоч, Дорезлик, Бобо Таваккул, Чордана, Чукур кўча, Чекмазор, Гумбаз, Кўтарма, Тўкмок, Қорабура, маҳаллаларидан 200 киши мардикорликка олинган.

Қирлик даҳасининг Акробод, Яканшайх, Арава бозори, Айшоҳоним, Қодиркулбек, Тошлон, Маджиддин, Полосон, Тошкентлик, Қаландархона, Аълам домла, Хайдар Алибек, Гумбаз, Яккатол, Кичикгумбаз маҳаллаларидан 100 киши мардикорликка олинган.

Сой- Қирлик даҳасидаги Тошкалин, Чохрак, Эскиарава бозор, Чувалачи, Оқмачит, Хўжа Рушной, Девонабой, Бурги, Янгибозор, Кўрпабозор, Худоёрхонқози, Махмудхонтўра, Қорабура, Майдон, Дарвозаоғзи, Орзикулбек, Юмолоқ мазор, Абдулазиз Махсим, Чинортаги, Бақақуруллоқ маҳаллаларидан 200 нафар одам мардикорликка олинган.

Ушбу ҳужжатда Бобо Таваккул номи шаҳарнинг даҳаларидан бири экани қайд этилмаган, у Олайлик даҳасидаги Бобо Таваккул маҳалласи сифатида тилга олинган. Бобо Таваккул маҳалласидан ўнбоши қилиб Махсимбой (Масалибой) Отабоев (ёши 25 да), юзбоши ҳамда мирза бўлиб Ҳақимжон Йўлдошбоев (ёши 25 да), оддий ишчи сифатида Жалолбой Нуритдинов (ёши 24 да), Аҳмадбой Мусабоев (ёши 30 да), Ражаббой Ортиқбоев (ёши 25 да), Мирзааҳмад Мирзаумаров (ёши 28 да), Усмонбой Абдуллаев (ёши 31 да), Айсоқбой Тўхтаҳўжаев (ёши 31 да), Бозорбой Аҳмадбоев (ёши 38 да), Абдуқаҳҳор Юнусхожиев (ёши 25 да), Умарали Зокирсўфиев (ёши 27 да), Қамбарали Холматбоев (ёши 26 да), Абраззоқ Йўлдашбоев (ўнбоши) (ёши 26 да), Мулла Абдулҳақим Ўсмоналиев (ёши 25 да), Тўлакбой Назарбоев (ёши 27 да) мардикорликка олинган². Табиғки бу инсонларнинг авлодлари, яқинлари ҳозирда Андижонда ҳусусан, ҳозирги Бобо Таваккул қабристонининг атрофидаги Яхши, Маҳдуми Аъзам, Майдон маҳаллаларида яшаётган бўлиши мумкин.

Шуни таъкидлаш лозимки, Бобо Таваккул маҳалласидан эл-юрт манфаати йўлида эзгулик ишлари қилишга муяссар бўлган саховатли, ҳимматли инсонлар кўплаб чиққан. Улардан бири Мансурали Эгамбердибоевдир.

Кўлимизда унинг 1896 йил 16 июнда Андижон уезди бошлиғига йўллаган Илтимосномаси. Мансурали аввалида хасталикка учраган вақтида соғайиб кетиши билан умум халқ фойдаси учун қандайдир эзгулик, яхшилик қилишни Аллоҳдан сўраб ният қилгани қайд этилган. Вақтлар ўтиб соғайиб кетгач Аллоҳга берган ваъдаси устидан чиқиши учун фурсат келади. Куйганёр қишлоғига яқин Қорадарё кўпригини кучли сув оқими бузиб юборади. Кўприкни тиклаш учун қишлоқ аҳолисининг кучи етмайди. Кўприксиз эса аҳоли Андижонга доимий қатновдан маҳрум бўлган. Шу боис Мансурхон кўприкни ўз ҳисобидан қайта қуришга аҳд қилади. Ўз маблағи ҳисобидан, аҳолидан ҳеч қандай маблағ йиғмасдан кўприкни кўриб ундан ҳаммани бепул фойдаланишларига эришишни мақсад қилади. Унинг Илтимосномасида шундай сатрлар бор: **“Ўзимни жуда бой киши деб ҳисоблашдан узоқдан, аммо четдан ҳар қандай ёрдам олмай бу кўприкни қуришга етарли маблағга эгаман. Шу боис Сиз Олий ҳазратларидан сув оқими пасайиши билан кўприкни қуришга киришиш учун менга руҳсат беришингизни сўрайман. Шунинг хам маълум қиламанки, мен кўприкни руслар қураётган кўприкдек мустаҳкам кўприк қуришни истайман”**. Шунингдек Илтимосномада мустаҳкам кўприк қуриш учун вақтинчалик фойдаланиш учун қозик

¹ Кийгизчилар маҳалласи, совет даврида Қизил карвон кўчаси деб юритилган

² ЎзРМДА, И-25-фонд, 1-рўйхат, 185- иш, 201-207 -варақлар

қоқадиган қурилма, қозикоеқ қоқадиган катта болға бериб туришга рухсат бериш, мустақкам кўприк қуриш билан боғлиқ бошқа ишлар бўйича кимларга учраши лозимлиги, маҳаллий усталар шаҳар маъмурияти розилигисиз, кўрсатмасисиз бирор иш қилмасликлари, шу боис бу соҳада уезд бошлиғи бирор кўрсатма бериши сўралган.

Андижонда уезд бошлиғи Илтимоснома билан танишиб, ташаббусни қўллаб-қувватлаб, бу ҳақда Фарғона вилояти Ҳарбий Губернаторига 1896 йили 22 июнда билдирги билан мурожаат қилади. Унда Андижон шаҳрида яшовчи сарт Мансурали Эгамбердибоев етарли даражада маблағга эга экани, фойдали иш қилиш нияти борлиги, Қорадарё учун кўприк ниҳоятда зарурлигини, кўприксиз аҳоли дарёнинг у томонидаги шаҳар билан алоқада бўла олмаётганини эътиборга олиб, ўз ҳисобидан унга кўприк қуриш учун рухсат берилиши сўралади. Шунингдек вилоятдаги ирригация мудури ихтиёридаги иккита чўянли машина тўқмоқ ва қозик қоқадиган қурилма билан таъминлаш ҳам сўралади. Кўприк конструкцияси ва миқдорини аниқлаб бериш борасида ҳам кўрсатма берилиши айтилган.

Билдиргида жаноб Томич Қорадарёга кўприк қуриб, кўприкдан ўтадиганлардан пул тўловини жорий этиш истаги ҳам Андижон уезд бошлиғи томонидан 1896 йил 17 майда Фарғона вилояти Ҳарбий Губернаторига юборилгани эслатиб ўтилади. Бу илтимосларни вилоят раҳбарияти маъқуллайди. Масалани ҳал этиш учун вилоят қурилиш бўлими идорасига вазифалар юклатилади. Тез орада, 1896 йил 7 сентябрда Фарғона вилоят муҳандиси томонидан Андижонга, Мансурали Эгамбердиевга Қорадарёнинг Куйганёр қишлоғига яқин жойида кўприк қуриш бўйича иккита чизма (тасвири, тарихи) ва унга умумий тарзда шарҳлаб берувчи лойиҳа юборилади¹. Қачон ва қандай қилиб Куйганёрда кўприк қурилгани ҳозирча маълумотга эга эмасмиз.

Аммо Фарғона Ҳарбий губернатори генерал-майор Сусанин, унинг ёрдамчиси А. Гиппиуснинг 1908 йил 30 июнда Андижон уезди бошлиғига йўллаган хатида Қорадарёнинг Куйганёр кўпригига яқин соҳилларни мустақкамлаш, кўприкдан фойдаланаётган волостлар аҳолисидан натурал солиқ олиш, дарё оқимидаги бузилган соҳилларни аниқлаб, уни тузатиш учун қанча ишчи, қанча материал зарурлигини билиб, иш олиб борувчи техник ходимларни юборишни талаб қилгани маълум. Бундан Куйганёр кўприги Мансурали Эгамбердибоев томонидан 1896-1908 йиллар оралиғида қурилган деган хулосага келиш мумкин.

Шундай қилиб, шаҳримизда XIX аср охири XX аср бошларида қандай номларда маҳаллалар бўлгани, жумладан Бобо Таваккул номли даҳа, маҳалла бўлгани, маҳалла мингбошилари номлари, шу Бобо Таваккул маҳалласидан 1916 йили мардикорликка олинганлар, маҳалладаги саҳоватпеша Мансуралининг Куйганёрда кўприк қуришдаги сайъ-ҳаракатлари ҳақида маълумотлар келтирдик. Эндиликдаги вазифа исми-шарифи маҳалла, ҳатто даҳа билан аталган сиймо Бобо Таваккул зотини, Бобо Таваккул маҳалласидан мардикорликка олинганлар тақдири, қисматини, зикр қилинган мингбошилар ҳаётини, боботаваккуллик Мансурали Эгамбердибоевнинг кўприк қуришдаги ҳизматини акс эттирувчи ҳужжатлар, материаллар, эсдаликларни кидириш, топиш ва уларни синчковлик билан ўрганишдан иборатдир. Шу боис азиз андижондиклардан бу инсонлар тўғрисида, уларнинг ҳаёти ва тақдири ҳақида билганларингизни бизга маълум қилгайсиз деган умиддамиз. Бу билан Сиз жонажон Андижонимизнинг узоқ ва яқин ўтмишини акс эттирувчи яратилаётган **“Кўҳна ва навқирон Андижон”** ҳамда **“Андижон қомуси”** китобларига ўз хиссангизни қўшган бўласиз, деган умиддамиз.

---

¹ История Андижана в документах и материалах. (1876-1917гг). Том первый. Андижан 2009. стр. 123-124

Такризчи- Абдулхамид Нурмонов, филология фанлари
доктори, профессор